

Krāslavas bagātība

Krāslavas novada domes, biedrības "Vienoti Latvijai", Krāslavas Romas katoļu draudzes un Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas kopīgi rīkotā konference "Krāslavas garīgais seminārs — pirmā augstskola Latvijā!" tika ievadīta ar dievkalpojumu Krāslavas Sv. Ludviga katoļu baznīcā un piemiņas brīdi pie memoriālās plāksnes. Pēc tam cilvēki devās uz konferences norises vietu — novada kultūras namu.

Konferenci vadīja biedrības "Vienoti Latvijai" valdes priekšsēdētājs P. Keišs. Atklājot konferenci, mūsu pilsētas viesis uzsvēra, ka Krāslavas garīgais seminārs ir bijusi ne vien pirmā augstskola Latvijā, te arī ir bijuši vislabākie sakari ar Vatikānu, jo tieši šeit bija Vatikāna finansējums, dažādu citu organizāciju finansējums un arī finansējums no Smoļenskas, jo šis seminārs gatavoja priesterus arī Smoļenskas novadam. Šis fakts ir svarīgs, jo tas paceļ Krāslavas nozīmi Latvijā, it īpaši garīgā ziņā. Būtiska nozīme pilsētas izaugsmē ir bijusi gan izcilie mākslinieki (piemēram, Matejko glezna), gan grāfu Plāteru dzimtai, bet pāri visam stāv kadru sagatavošana, priesteru sagatavošana Krāslavā. Konferences dalībniekus uzrunāja novada domes priekšsēdētājs G. Upenieks, kurš uzsvēra nepieciešamību popularizēt faktu, ka Krāslavā bijusi pirmā augstskola, kas nestu pasaulē Krāslavas vārdu. Tas būtu liels ieguldījums pilsētas attīstībā. Darot to, kopīgiem spēkiem būtu arī vieglāk risināt baznīcas remonta problēmu, lai dievnamu varētu nokrāsot un izgaismot. Lai prieks būtu gan par baznīcu, gan par garīgumu, ko Latvijai un Eiropai deva krāslavieši.

deņa ieguvējs, Mstislavas vojevoda, no tēva Jana Ludviga mantoto Krāslavas, Indricas, Kombaļu, Isnaudas muižu īpašnieks.

Tieši šis Plāters panāca, ka Krāslava ieguva privilēģētās Magdeburgas pašpārvaldes un tirdzniecības tiesības. Tieši Konstantīna Ludviga laikā pie tirgus laukuma sāka būvēt rātsnamu, uzcēla katedrālbaznīcu. Tieši šis grāfs Plāters bija arī Krāslavas garīgā semināra fundators. 1759. gadā lika pamatus bibliotēkai, kas bija lielākā poļu Inflantijā. Ebreju lielajai kopienai palīdzēja uzcelt templi, kas ilgstoši sējis gaismu visapkārt, veidojot nozīmīgu slāni Latgales kultūrā.

Visiem pat nepietika

Profesore L. Leikuma konferencē ieradās ar gataviem materiāliem par tēmu "Krāslavas garīgais seminārs — pirmā augstskola Latvijā", kurus izdalīja klātesošajiem, lai klausītāji visu labāk saprastu. Visiem nepietika — profesore atzinās, ka tik lielu interesi par šo konferenci nūdien nebija gaidījusi, tāpēc materiālus dabūja tie, kam tos visvairāk vajag. Taču jebkurš interesents varēja sarunāt tos sev nokopēt.

Ar šo jautājumu L. Leikuma nodarbojās visu Atmodas laiku. Viņas pirmā replika, ka tas tā ir — Krāsla-

gan baltkrievi, varbūt kāds latgalietis. Viņi iemācījās mūsu valodu un mūsu valodā rakstīja grāmatas. Tas ir tāds kultūrvēsturisks fenomens kāda, domāju, pat daudzās Eiropa valstīs nav, kur nu vēl Latvijā. Tas ka savus ļaudis vēl pienācīgi nepazīstam, tas ir skaidrs pats par sevi, bet viss taču ir mūsu pašu rokās!" Krāslavas garīgais seminārs darbojās no 1757. gada līdz 1844. gadam. Šeit ga uzreiz nepieciešamas vi kādas piebildes. Semināra dibināšanas akts tika pasludināts jau 1757. gada 29. decembrī. Tā mēr semināra oficiāl atklāšana notika tik 1757. gada 15. jūnijā vecajā jezuītu mītnē pvecās baznīcas. Spriež pēc citiem avotiem, seminārs īsti sācis darboties tikai ap 1761. gadā Valdības iekojums p Krāslavas garīgā semināra slēgšanu iznāca 1843. gada 7. decembrī.

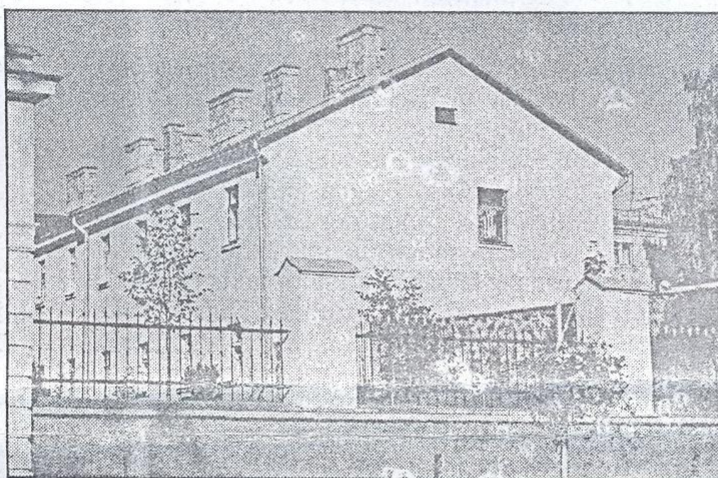

Oda Krāslavai un tās senajai augstskolai

Profesors P. Zeile referēja par Krāslavas garīgā semināra ieguldījumu Latvijas kultūrā. Viņš atgādināja, ka mēs esam slavenās augstskolas — garīgā semināra — 250. gadadienas priekšvakarā, un uzsvēra: “Tā ieguldījums Latgales, zināmā mērā arī visas Latvijas kultūrā ir ļoti nozīmīgs un daudzpusīgs. Kāpēc tieši Krāslavai bijis tas gods kļūt par pirmās augstskolas vietu Latvijā? To noteica dažādu vēsturisku apstākļu kopums. Taču īsi var sacīt: tāpēc ka Krāslava daudzējādā ziņā bijusi izcila un slavēta, sākot ar mazām, it kā ikdienišķām, beidzot ar lielām lietām. Tāpēc, ka tās raksturā ir tiekšanās uz nozīmīgo, dižo, ko raksturo gan plāteriskais vērienīgums, katedrāl-baznīcas mērogi, poļu un citu celtnu respektablums. Un liela sliecība uz garīgumu, ar ko raksturīgas garīgo ordeņu — jezuītu un lāzaristu — aktivitātes. Te tapušas agrīnās skolas un beidzot pats garīgais seminārs, kā visa galotne.”

Taču galvenā Krāslavas bagātība — cilvēki, uzskata P. Zeile. Pirmām kārtām visa šī apbrīnojamā, leģendārā Plāteru dinastija. Par katru no viņiem var uzrakstīt romānu, kas līdz šim darīts tikai daļēji. Bet veselū epopeju ir pelnījis Konstantīns Ludvigs Plāters (1722.g.-1778.g.). Viegļāk pateikt, kas viņš nav bijis un ko nav darījis, nevis otrādi. Bet bijis viņš Inflanšu starosta, Polockas kastelāns, Baltā ērgļa ordeņa kavalieris, Aleksandra Nevska or-

vas garīgais seminārs ir pirmā augstskola Latvijā — izskanēja 1993. gadā, kad radās iespēja nodrukāt rakstiņu Dabas un vēstures kalendārā ar nosaukumu “Pirmā augstskola Latvijā — Krāslavā”. Neliels citāts: “Pētījumos par Latvijas skolu vēsturi līdz šim bieži nepamanīts palicis fakts, ka sava laika pirmā augstākā mācību iestāde Latvijas teritorijā ir Krāslavas garīgais seminārs. Var-

būt kādam tas šķiet neiespējami, sak, lai nu kur, bet Latgalē... Tomēr fakts ir neapstrīdams, jo seminārs darbojās gandrīz 87 gadus. Par Krāslavas garīgo semināru ir jau arī rakstījuši daudzi vēsturnieki un Latgales kultūrvēstures pētnieki: J. M. Gižickis (Giżycki) J. Jaloveckis (Jalowiecki), B. Brežgo, N. Kaune, S. Škutāns, S. Kučinskis u.c., bet viņu raksti ne vienmēr mums ir bijuši pieejami.”

L. Leikuma: “Gaidīju, ko sacīs Latvijas gudrākie vēsturnieki, bet neviens pat muti neplēta, lai šo domu apstrīdētu, bet tā attīstījās arvien vairāk cilvēku par to pārliecinājās. Apbrīnojams ir tas darbs, kuru veica semināra absolventi, starp kuriem bija gan poļi, gan lietuvieši,

bet 1844. gada 2. janvārī notika semināra darbības noslēgumam vēltīts svinīgais akts, kuru vadīja semināra pēdējais rektors (pavisam viņu bija 15) Jezups Jaloveckis (citur ar Jānis Jāzepe (vai Jezups) Jaloveckis).

Konferences gaitā L. Leikums īpaši uzsvēra semināristu nozīmīgo devumu: 1817. gadā tika nodrukāta pirmā latgaliešu gramatika grāmata “Grammatyka Inflancko Lotewska”; 1832. gadā tika izdota baznīckung sarakstītā pirmā latgaliešu populārzinātniskā grāmata “Eysa mocib ap audzieyszonu biszu”; 1850. gadā klajā nāc labākā populārzinātniskā grāmata “Pawujciejs zona un wyssajdi sposobi diel' zienniku latwiszu”; 1858. gadā izdota pirmā latgaliešu vārdnīca poļu, latīņu latgaliešu valodā “Słownik polsko łacinsko lotewski”.

Krāslavas novada KĻ apskatāma plašu atziņību guvusī izstāde “Hilzenu un Buiņicku devums Latgales kultūrvēsturē”, kas tika atklāta konferences dienā. Par izstādes tapšanu Hilzenu un Buiņicku devumu Latgales kultūrvēsturē runāja priesteris V. Naglis.

Savukārt priesteris A. Budže referēja par tēmu “Katoļu garīgais seminārs Krāslavā”. Ar tikpat lielu interesi klātesošie noklausījās Krāslavas novadpētnieces G. Kalvišas stāstījumu par Krāslavas garīgā semināra ietekmi uz draudzes dzīvi. Ieskat Krāslavas Sv. Ludviga katoļu baznīcas centrālā altāra restaurācija gaitā un vēsturē sniedza restauratoru vecmeistare K. Širvinska.

Juris ROGA
Alekseja GONČAROVA foto